

Dossier

Departament de Comunicació
i Xarxes Socials
comunicacion@ivam.es

Colabora:

ÁNGELES MARCO

vértigo

27 setembre 2018 - 6 gener 2019
Galeria 7- IVAM Centre Julio González
Comissariat: Joan Ramón Escrivà

Pasadizo de pared, 1989. Colección del IVAM

L'IVAM presenta l'exposició **Ángeles Marco. Vertigen**, que reuneix 120 obres de l'artista (València, 1947-2008) entre escultures, instal·lacions, dibuixos i abundant material d'arxiu inèdit, procedents del Museu Nacional Centre d'Art Reina Sofia (MNCARS), la Col·lecció Soledad Lorenzo, el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA), el Centro de Arte Dos de Mayo (CA2M), la Fundació La Caixa, la Diputació d'Alacant, la galeria Espai Visor, l'IVAM i de la pròpia família de l'artista. Es tracta d'una **exposició antològica sobre una de les artistes més importants de la generació de creadors que va protagonitzar la renovació de l'escultura a Espanya entre les dècades dels anys huitanta i noranta del segle XX.**

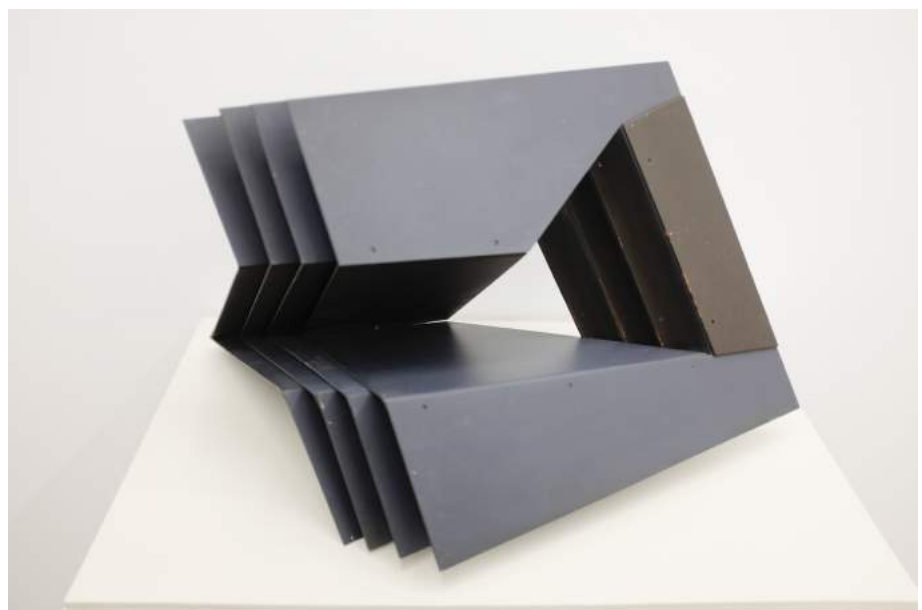
La mostra rastreja els orígens de la trajectòria d'**Ángeles Marco** i rescata de l'oblit grups d'obres que han passat desaparebudes o que han quedat soterrades per l'impacte conceptual d'algunes de les seues instal·lacions més emblemàtiques.

L'exposició, així mateix, pretén donar visibilitat a una veu femenina fonamental vinculada als pressupostos teòrics del postminimalisme i l'art conceptual internacional, vint anys després de l'exposició *El taller de la*

El IVAM presenta la exposició **Ángeles Marco. Vértigo**, que reúne 120 obras de la artista (Valencia, 1947-2008) entre esculturas, instalaciones, dibujos y abundante material de archivo inédito, procedentes del Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía (MNCARS), la Colección Soledad Lorenzo, el Museo d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA), el Centro de Arte Dos de Mayo (CA2M), la Fundación La Caixa, la Diputación de Alicante, la galería Espai Visor, el IVAM y de la propia familia de la artista. Se trata de una **exposición antológica sobre una de las artistas más importantes de la generación de creadores que protagonizó la renovación de la escultura en España entre las décadas de los años ochenta y noventa del siglo XX.**

La muestra rastrea los orígenes de la trayectoria de **Ángeles Marco** y rescata del olvido grupos de obras que han pasado desapercibidas o que han quedado soterradas por el impacto conceptual de algunas de sus instalaciones más emblemáticas.

La exposición, asimismo, pretende dar visibilidad a una voz femenina fundamental vinculada a los presupuestos teóricos del postminimalismo y el arte conceptual internacional, veinte años después de la exposición *El taller de la memoria*, que

Pintura geométrica nº12, 1974- 1980, Cortesía familia de la artista, Galería Espai Visor

ÁNGELES MARCO

vértigo

Mesa de proyecto, 1983. Colección MNCARS

memòria, que el propi IVAM va dedicar a l'escultora.

SERIE ESPACIOS AMBIGUOS

En la sèrie d'obres titulada *Espacios Ambiguos* (1981-1985) trobem l'origen genuí del llenguatge escultòric d'**Ángeles Marco**. En aquests estranys relleus grisencs realitzats sobre xapa metàl·lica i despullats ja del cromatisme de les seues obres modulars del període anterior, l'artista abordarà problemàtiques nuclears com el misteri i l'ambigüitat perceptiva, així com la transgressió de la visió de l'espectador.

el propio IVAM dedicó a la escultora.

SERIE ESPACIOS AMBIGUOS

En la serie de obras titulada *Espacios Ambiguos* (1981-1985) encontramos el origen genuino del lenguaje escultórico de **Ángeles Marco**. En estos extraños relieves grisáceos realizados sobre chapa metálica y despojados ya del cromatismo de sus obras modulares del periodo anterior, la artista abordará problemáticas nucleares como el misterio y la ambigüedad perceptiva, así como la transgresión de la visión del espectador.

Entre lo real y lo ilusorio, 1986, Cortesía familia de la artista, Galería Espai Visor

ENTRE LO REAL Y LO ILUSORIO

Aquest conjunt d'obres realitzat en 1986 va ser una fita en el desenvolupament de la pràctica escultòrica d'Ángeles Marco, ja que va incorporar d'una manera molt més programàtica el concepte d'instal·lació, és a dir, l'aposta per definir una narració escultòrica en forma d'escenografia. La disposició calculada en un habitacle d'aquests objectes reconeixibles provinents del món domèstic (una taula, un sobre, unes caixes) condueix al públic a traspassar el llindar on comença l'espai de la confusió, el deliri, o el somni.

ENTRE LO REAL Y LO ILUSORIO

Este conjunto de obras realizado en 1986 fue un hito en el desarrollo de la práctica escultórica de Ángeles Marco, ya que incorporó de una manera mucho más programática el concepto de instalación, es decir, la apuesta por definir una narración escultórica en forma de escenografía. La disposición calculada en un habitáculo de estos objetos reconocibles provenientes del mundo doméstico (una mesa, un sobre, unas cajas) conduce al público a traspassar el umbral donde comienza el espacio de la confusión, el delirio, o el sueño.

Desembocadura, 1986. Cortesía familia de la artista, Galería Espai Visor.

SERIE EL TRANSITO

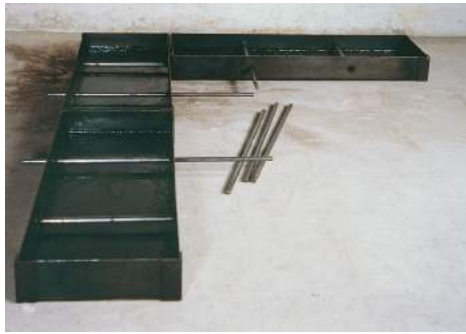
Entre l'any 1986 i l'any 1987 Ángeles Marco va començar la producció de dues importants sèries d'obres (*El transito* i *Salto al vacío*) que, encara que partien de premisses conceptuals aparentment diferents, van ser formulades i fabricades en paral·lel.

L'any 1987 l'artista va realitzar una important exposició, *Passatges*, a la sala de la Caixa de Pensions de València, en la qual va instal·lar quatre obres pertanyents a la seua nova sèrie

SERIE EL TRÁNSITO

Entre el año 1986 y el año 1987 Ángeles Marco empezó la producción de dos importantes series de obras (*El tránsito* y *Salto al vacío*) que, aunque partían de premisas conceptuales aparentemente diferentes, fueron formuladas y fabricadas en paralelo.

En el año 1987 la artista realizó una importante exposición, *Pasajes*, en la sala de la Caixa de Pensions de València, en la que instaló cuatro obras pertenecientes a su nueva serie *El*

Acera, 1989. Cortesía familia de la artista, Galería Espai Visor

El tránsito. Una de les més sorprenents era la insòlita -pels materials emprats- *Desembocadura*, una obra realitzada en fusta i sal que s'ha reconstruït expressament per a aquesta exposició. L'obra va ser concebuda per l'artista com una metàfora dels cicles de la naturalesa, de la transformació de la matèria en el seu esdevenir.

Altres artefactes presents en aquella exposició, com a *Puertas* o *Acera*, simulen ser enigmàtiques portes d'accés a espais inhòspits o enganxoses voreres impracticables que desprenen una forta olor a quitrà, lloc de pantà en la qual afonar-se -davant la indiferència de la gentada.

SERIE SALTO AL VACÍO

El vertigen que dóna títol a aquesta

Puertas (Serie *El tránsito*), 1987. Fundació La Caixa

tránsito. Una de las más sorprendentes era la insólita -por los materiales empleados- *Desembocadura*, una obra realizada en madera y sal que se ha reconstruido expresamente para esta exposición. La obra fue concebida por la artista como una metáfora de los ciclos de la naturaleza, de la transformación de la materia en su devenir.

Otros artefactos presentes en aquella exposición, como *Puertas* o *Acera*, simulan ser enigmáticas puertas de acceso a espacios inhóspitos o pegajosas aceras impracticables que desprenen un fuerte olor a alquitrán, lugar de ciénaga

Puente, 1986. Colección Ajuntament d'Alfajar.

ÁNGELES MARCO

vértigo

en la que hundirse -ante la indiferencia del gentío.

SERIE SALTO AL VACÍO

El vértigo que da título a esta exposición es el tema principal de la serie más conocida de Ángeles Marco: **Salto al vacío**.

Durante el verano de 1986, la artista ideó una suerte de trampolín metálico de 6 metros de saliente, que pretendió ubicar en la cima de un campanario. Su propuesta fue rechazada al considerar que podía incitar al suicidio.

Esta obra formó parte del germen de su serie **Salto al vacío**, un vasto conjunto conformado por enigmáticas superficies de caucho deslizantes, puentes dislocados, palancas resbaladizas o perturbadores elevadores sobre los que asomarse al abismo de la existencia.

SUPLEMENTOS

A principios de los años 90, **Ángeles Marco** inició su incursión en la **performance**, una nueva línea de trabajo que no abandonó hasta el final de su vida.

Su instalación sonora "Entre" en la duda

Abismos nº2 (Serie Salto al vacío), 1988.
MNCARS, Colección Soledad Lorenzo

exposició és el tema principal de la sèrie més coneguda d'**Ángeles Marco**: *Salto al vacío*.

Durant l'estiu de 1986, l'artista va idear una sort de trampolí metàl·lic de 6 metres de sortint, que va pretendre situar en el cim d'un campanar. La seua proposta va ser rebutjada en considerar que podia incitar al suïcidi.

Aquesta obra va formar part del germen de la seua sèrie *Salto al vacío*, un vast conjunt conformat per

Ascensor oblicuo, 1987. Colección CA2M

ÁNGELES MARCO

vértigo

"Entre" en la duda, 1993. Cortesía familia de la artista, Galería Espai Visor

enigmàtiques superfícies de cautxú lliscants, ponts dislocats, palanques relliscoses o pertorbadors elevadors sobre els quals apuntar-se a l'abisme de l'existència.

SUPLEMENTOS

A principis dels anys 90, **Ángeles Marco** va iniciar la seua incursió en la performance, una nova línia de treball que no va abandonar fins al final de la seua vida.

La seua instal·lació sonora "*Entre*" en la *duda* (1993) és una de les obres més importants i celebrades de la seua trajectòria. De l'interior d'una maleta suspesa escoltem la veu de l'artista recitant sense interrupció, entre pantaixos i riures, un enigmàtic text sobre el concepte de suplement, un text escrit per ella mateixa en el qual les paraules es concatenen sense respir, sense cap signe de puntuació, la qual cosa converteix el recital en una sort de diatriba tragicòmica indesxifrable. Molt a prop, en la sèrie de retrats de la mateixa **Ángeles Marco**, la seua mirada múrria ens assenyala el camí per a endinsar-nos en els territoris de la paròdia o de la ironia.

(1993) es una de las obras más importantes y celebradas de su trayectoria. Del interior de una maleta suspendida escuchamos la voz de la artista recitando sin interrupción, entre jadeos y risas, un enigmático texto sobre el concepto de suplemento, un texto escrito por ella misma en el que las palabras se concatenan sin respiro, sin ningún signo de puntuación, lo que convierte el recital en una suerte de diatriba tragicómica indescribible. Muy cerca, en la serie de retratos de la propia **Ángeles Marco**, su mirada pícaro nos señala el camino para adentrarnos en los territorios de la parodia o de la ironía.

EL PÉNDULO DE ORO

Rebuscando entre los papeles de la artista, surgieron bocetos y anotaciones como uno en el que la artista demandaba ser colgada ella misma de un cable de cuatro metros para balancearse a la manera de un péndulo. "A un metro del suelo y mantenida en el aire, comienzo la *performance*. Péndulo del mundo la plomada. Con mi peso. Después quede la plomada en mi lugar...".

ÁNGELES MARCO

vértigo

El péndulo de oro, 2006. Cortesía familia de la artista, Galería Espai Visor

EL PÉNDULO DE ORO

Rebuscant entre els papers de l'artista, van sorgir esbossos i anotacions com un en el qual l'artista demandava ser penjada ella mateixa d'un cable de quatre metres per a balancejar-se a la manera d'un pèndol. "A un metre del sòl i mantinguda en l'aire, comence la performance. Pèndol del món la plomada. Amb el meu pes. Després quede la plomada en el meu lloc..."

Potser no era una casualitat que l'última obra que va realitzar Ángeles Marco fóra un pèndol, una escultura mòbil daurada que va instal·lar al castell de Santa Bàrbara d'Alacant poc temps abans de morir.

L'IVAM editarà un catàleg amb textos del professor de Teories artístiques de la modernitat i de Teoria de l'art contemporani de la Universitat de Salamanca, **Víctor del Río**, de la crítica d'art **Johanna Caplliure** i del comissari de l'exposició i conservador de l'IVAM, **J. Ramon Escrivà**.

Quizás no fuera una casualidad que la última obra que realizó **Ángeles Marco** fuera un péndulo, una escultura móvil dorada que instaló en el castillo de Santa Bárbara de Alicante poco tiempo antes de morir.

El IVAM editará un catálogo sobre la muestra con textos del profesor de Teorías artísticas de la modernidad y de Teoría del arte contemporáneo de la Universidad de Salamanca, **Víctor del Río**, de la crítica de arte **Johanna Caplliure** y del comisario de la exposición y conservador del IVAM, **J. Ramon Escrivà**.

Ángeles Marco. Retrato del fotógrafo Paco Caparrós. Cortesía de la familia y de la galería Espai Visor

ÁNGELES MARCO

vértigo